MALTA

QORTI CIVILI, PRIM AWLA
MALTA

ONOR. IMHALLEF
CARUANA DEMAJO GIANNINO

Seduta tat-3 ta' Dicembru, 2002

Citazzjoni Numru. 1204/2002

Moviment *IVA Malta fl-Ewropa*
versus
Awtorità tax-Xandir

F'din il-kaw\a l-moviment attur qieg]ed jitlob illi jing]ata rimedju kontra de`i\joni ta' l-Awtorità tax-Xandir li kienet `a]ditlu talba biex ikollu l-istess dritt b]al ma ng]ata lill-*Malta Labour Party* biex isemma' le]nu fuq il-mezzi tax-xandir dwar il-kontroversja korrenti dwar jekk Malta g]andhiex tissie]eb fl-Unjoni Ewropea.

I`-`itazzjoni tg]id illi s-s]ubija jew le ta' Malta fl-Unjoni Ewropea hija materja ta' kontroversja politika u materja ta' *policy* korrenti, u fi \mien ftit xhur l-elettorat sejjer jissejja] jag]mel din l-g]a\la politika f'*referendum*. Minn {unju ta' l-2002 il-*Malta Labour Party* ing]ata mill-awtorità konvenuta l-jedd illi jxandar "*spots*" fuq it-televi\joni statali *Public Broadcasting Services* bla]las dwar jekk Malta g]andhiex tid]ol fl-Unjoni. Il-moviment attur huwa moviment referendarju li g]andu b]ala g]an ewlieni li jie]u sehem

dirett u fuq l-istess ba\i tal-partiti politi`i fil-kampanja referendarja dwar is-s]ubija ta' Malta fl-Unjoni.

L-awtorità konvenuta g]andha d-dmir li tara illi, f'materja ta' kontroversja politika jew li g]andha x'taqsam mal-*policy* pubblika korrenti, tin\amm imparzjalità xierqa fix-xandir, u l-konvenuta hija wkoll marbuta ta]t l-art. 119 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u ta]t il-provvedimenti ta' l-Att dwar ix-Xandir[1] illi tara illi l-fa`ilitajiet u l-]in tax-xandir jitqassmu b'mod xieraq u bilan`jat fid-dibattitu nazzjonali bejn dawk il-movimenti li jaqblu li Malta g]andha tissie]eb fl-Unjoni u dawk li ma jaqblux. Jekk jit]ares dan id-dmir tal-konvenuta, il-moviment attur ikun jista' jag]ti vi\joni alternattiva g]al dik tal-*Malta Labour Party.*

L-awtorità konvenuta, i\da, f'de`i\joni tat-2 t'Ottubru 2002[2], `a]det talba tal-moviment attur g]al rimedju biex jin]oloq bilan` ma' l-i*spots* tal-*Malta Labour Party* imsemmija fuq, u qalet illi, fil-ka\ tal-moviment attur, hija kienet "ser tassikura li f'dibattitu dwar materja ta' kontroversja politika u ta' *public policy* korrenti tag]ti spazju lil espressjoni ta' *spectrum* wiesa' ta' ideat u opinjonijiet", i\da dan b'e\er`izzju ta' diskrezzjoni u mhux bi dritt b]al fil-ka\ tal-partiti politi`i.

Sa minn meta l-*Malta Labour Party* beda jxandar l-i*spots* tieg]u f'Lulju ta' l-2002, in]oloq "\bilan` sfa``at" fuq it-televi\joni ta' l-istat billi hemm biss vu`i ta' organizzazzjoni kontra s-s]ubija, *i.e.* il-*Malta Labour Party* li qieg]ed ixandar il-fehma tieg]u dwar din il-kontroversja politika, filwaqt illi l-moviment attur qieg]ed ji[i m`a]]ad mill-istess jedd; din id-diskriminazzjoni, tkompli tg]id i`-`itazzjoni, hija bi ksur tal-Kostituzzjoni u ta' l-Att dwar ix-Xandir.

Il-moviment attur g]alhekk qieg]ed jitlob illi din il-qorti:

1. tg]id illi d-de`i\joni ta' l-awtorità konvenuta tat-2 t'Ottubru 2002 hija wa]da li ]olqot \bilan`, diskriminazzjoni u parzjalità kontra l-moviment attur f'materja ta' kontroversja politika korrenti, bi ksur ta' l-art. 119 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u ta' l-Att dwar ix-Xandir;

2. tikkundanna lill-konvenuta sabiex fi \mien qasir u perentorju tag]ti direttivi sabiex jin\amm il-bilan` li trid il-li[i

[1] Kap. 350.

[2] *Recte*, l-1 t'Ottubru 2002.

billi lill-moviment attur jing]ataw l-istess drittijiet li llum g]andu l-*Malta Labour Party*; u
3. tag]ti wkoll dawk l-ordnijiet u direttivi li jidhrulha xierqa sabiex il-moviment attur ji[i redintegrat fil-jeddijiet kostituzzjonali u legali tieg]u.
Talab ukoll l-ispejje\, fosthom dawk ta’ protest [udizzjarju kontra l-awtorità konvenuta.
L-awtorità konvenuta ressqet dawn l-e``ezzjonijiet:
1. din il-kaw\a g]andha tinstema’ flimkien ma’ dik fl-ismijiet **Dr Karmenu Mifsud Bonnici *et versus* Anthony Tabone *et***[3] billi bejn i\-\ew[kaw\i hemm konnessjoni kif ig]id l-art. 793(1) tal-Kodi`i ta’ Organizzazzjoni u Pro`edura ~ivili; kienet saret talba fl-atti tal-kaw\a msemmija f’din l-e``ezzjoni — billi dik il-kaw\a kienet infet]et qabel din — biex i\-\ew[ kaw\i jinstemg]u flimkien, i\da dik it-talba kienet mi`]uda b’dikriet mog]ti fis-7 ta’ Novembru 2002 mog]ti fl-atti tal-kaw\a l-o]ra u g]alhekk ma g]adux me]tie[ illi nqisu aktar din l-e``ezzjoni;
2. il-moviment attur ma g]andux l-interess [uridiku me]tie[biex iressaq din l-azzjoni; il-konvenuta irtirat din l-e``ezzjoni fl-a]]ar paragrafu tan-nota ta’ osservazzjonijiet tag]ha tas-26 ta’ Novembru 2002, u g]alhekk ma g]adux me]tie[ illi nqisu aktar din l-e``ezzjoni;
3. g]all-g]anijiet ta’ integrità tal-[udizzju g]andha tissejja] fil-kaw\a s-so`jetà *Public Broadcasting Services Ltd*; il-konvenuta irtirat din l-e``ezzjoni wkoll fl-a]]ar paragrafu tan-nota ta’ osservazzjonijiet tag]ha tas-26 ta’ Novembru 2002, u g]alhekk ma g]adux me]tie[ illi nqisu aktar din l-e``ezzjoni;
4. din l-azzjoni ma tistax issir ta]t l-art. 119 tal-Kostituzzjoni ta’ Malta g]ax il-moviment attur ma hux partit politiku u g]alhekk dak l-artikolu ma jg]oddx g]alih;
5. l-art. 119 tal-Kostituzzjoni ma jorbotx lill-Awtorità tax-Xandir li to]loq spazju fuq ix-xandir pubbliku lill-movimenti referendarji; u
6. il-moviment attur [ie mistieden jie]u sehem fi skema ta’ l-awtorità li saret apposta biex il-moviment attur, fost o]rajn, ikun jista’ jsemma’ le]nu, u b]alissa l-awtorità qieg]da wkoll ta]dem fuq skema biex tag]ti vu`i lill-movimenti referendarji kollha, u g]alhekk ma hu minnu

---

3 ~itazzjoni nru 296/02.

xejn illi l-moviment attur qieg]ed b'xi mod ji[i mi\mum milli jsemma' le]nu.

Il-fatti li wasslu g]al din il-kaw\a [raw hekk:

F'dan i\-\mien il-Gvern ta' Malta, li g]andu b]ala parti mill-politika tieg]u dik li jsie]eb lil Malta fl-Unjoni Ewropea [UE], qieg]ed jinnegozja ma' l-UE dwar il-kondizzjonijiet g]as-s]ubija ta' Malta. Billi fil-pajji\ mhux kul]add jaqbel illi Malta g]andha tissie]eb fl-UE, u g]alhekk il-kwistjoni jekk pajji\na jisse]ibx jew le hija wa]da kontroversjali, il-gvern g]andu l-]sieb li jin\amm *referendum* biex l-elettorat, wara li jkunu mag]rufa l-kondizzjonijiet, jag]\el jekk Malta tisse]ibx jew le.

Sabiex iwassal lill-elettorat it-tag]rif me]tie[biex ikun jista' jasal li jag]mel l-g]a\la, il-gvern waqqaf il-*Malta-E.U. Information Centre* [*MiC*] b]ala korp pubbliku i\da indipendenti mill-gvern g]alkemm finanzjat minn fondi pubbli`i biex iwassal tag]rif dwar l-UE u dwar in-negozjati li qeg]din isiru bejn Malta u l-UE bil-]sieb li jwasslu g]as-s]ubija ta' Malta. Biex ixxerred dan it-tag]rif il-*MiC* xtara ]in fuq stazzjonijiet televi\ivi, fosthom dak ta' l-istat immexxi mis-so`jetà *Public Broadcasting Services Ltd* [*PBS*], biex jag]mel xandiriet qosra, imsej]a "*spots*", dwar fatti li g]andhom x'jaqsmu ma' l-UE u n-negozjati ma' Malta.

Billi deherlu illi dawn l-i*spots* ma kinux qeg]din isemmu l-fatti relevanti kollha, u g]alhekk kienu qeg]din jo]olqu \bilan`, il-*Malta Labour Party* [*MLP*], li hu partit politiku li ma jaqbilx illi Malta g]andha tissie]eb fl-UE, talab li hu wkoll jing]ata ]in fuq il-mezzi pubbli`i tax-xandir biex hu wkoll ixandar tag]rif dwar fatti li lilu dehrulu relevanti g]all-kwistjoni kontroversjali dwar jekk Malta g]andhiex tissie]eb fl-UE. Fis-6 ta' {unju 2002 l-awtorità konvenuta laqg]et it-talba tal-*MLP* u ordnat lill-*PBS* tag]ti lill-*MLP*]in ta' xandir bla]las bil-kondizzjonijiet imfissra fl-istess de`i\joni[4].

G]alkemm g]al ra[unijiet differenti kemm il-*PBS* kif ukoll l-*MLP* ma qablux mad-de`i\joni ta' l-awtorità konvenuta, u fittxew li jimpunjawha bi pro`eduri [udizzjarji[5], dawk il-

4 G]at-test tad-de`i\joni ta' l-Awtorità tax-Xandir tas-6 ta' {unju 2002 ara s-sentenza mog]tija mill-Prim'Awla tal-Qorti fil-5 ta' Settembru 2002 *in re* ***Public Broadcasting Services Limited versus*** **Awtorità tax-Xandir** ***et*** (`itaz. nru 711/2002 JRM).

5 ***Public Broadcasting Services Ltd versus*** **Awtorità tax-Xandir** ***et,*** `itaz. nru 771/2002 JRM, u **Dr Alfred Sant** ***et nomine versus*** **Awtorità tax-Xandir** ***et***, `ita\.

pro`eduri sa issa ma rnexxewx u d-de`i\joni ta' l-awtorità konvenuta bdiet titwettaq.

Meta bdew jixxandru l-i*spots* tal-*MLP*, kemm il-Partit Nazzjonalista [PN], il-partit fil-gvern, kif ukoll il-moviment attur, fost o]rajn, talbu illi huma wkoll jing]ataw l-istess fa`ilitajiet li ng]ata l-*MLP* fuq il-mezzi tax-xandir pubbliku. B'de`i\joni mog]tija fl-1 t'Ottubru 2002, l-awtorità konvenuta `a]det it-talba tal-PN g]ax qalet illi bejniethom il-*MiC* u l-*MLP* kienu qeg]din iwasslu l-fatti kollha relevanti, kemm dawk li jsa]]u l-po\izzjoni ta' min hu favur is-s]ubija kif ukoll ta' dawk li huma kontra s-s]ubija, u g]alhekk ma kienx hemm \bilan`. Dwar it-talba tal-moviment attur u ta' movimenti o]rajn b]alu, l-awtorità qalet illi, jekk kellha ra[unijiet li dehrulha tajbin biex `a]det it-talba tal-PN, li hu partit politiku, "wisq anqas ma huma intitolati g]al rimedju dawn il-movimenti … … … billi \gur ma jistg]ux jippretendu li ji[u ekwiparati ma' u ittrattati b]al partiti politi`i".

Il-PN feta] kaw\a[6] biex jitlob rimedju kontra din id-de`i\joni, u b'sentenza mog]tija fil-15 ta' Novembru 2002 il-Prim'Awla tal-Qorti ~ivili qalet illi bid-de`i\joni tag]ha l-Awtorità tax-Xandir marret kontra dik il-parti ta' l-art. 119 tal-Kostituzzjoni li jrid illi l-fa`ilitajiet u l-]in tax-xandir jitqassmu b'mod xieraq bejn il-partiti politi`i, u g]alhekk ordnat illi l-PN jing]ata r-rimedji xierqa sabiex jin\amm il-bilan` li trid il-li[i.

Il-moviment attur ukoll jixtieq rimedju kontra d-de`i\joni ta' l-1 t'Ottubru 2002, u g]alhekk feta] din il-kaw\a tallum illi, wara dikriet mog]ti fit-8 ta' Novembru 2002, instemg]et b'ur[enza.

Id-dispo\izzjonijiet tal-li[i li l-aktar jolqtu l-kaw\a tallum huma l-art. 119(1) tal-Kostituzzjoni u l-art. 13(2)(*f*) ta' l-Att dwar ix-Xandir [Kap. 350]:

Il-Kostituzzjoni ta' Malta

119. (1) Tkun funzjoni ta' l-Awtorità dwar ix-Xandir li ti\gura illi, safejn ikun possibbli, f'dawk is-servizzi ta' xandir ta' smig] u televi\joni li jistg]u jkunu provduti f'Malta, ti[i mi\muma imparzjalità xierqa dwar]wejje[ta'

---

nru 738/2002 JRM, it-tnejn maqtug]a mill-Prim'Awla tal-Qorti ~ivili fil-5 ta' Settembru 2002, u issa appellati.

6 **Partit Nazzjonalista *versus* Awtorità tax-Xandir**, `itaz. nru 1127/2002 GV.

kontroversja politika jew industrijali jew li jirreferixxu g]al *policy* pubblika korrenti u illi l-fa`ilitajiet u l-]in tax-xandir huma mqassma b'mod xieraq bejn persuni li jkunu ta' partiti politi`i differenti.

Kap. 350

13. (2) Ikun id-dmir ta' l-Awtorità li tissodisfa lilha nfisha illi, kemm jista' jkun, il-programmi mxandra minn persuni li jag]tu servizz ta' xandir ta' smig] jew ta' televi\joni f'Malta jkunu konformi ma' dawn il-]ti[ijiet li [ejjin, ji[ifieri —

… … …

(*f*) li tin\amm l-imparzjalità dovuta dwar]wejje[ta' kontroversja politika jew industrijali jew li g]andhom x'jaqsmu ma' *policy* pubblika korrenti.

Qabel ma nid]lu fil-meritu tassew ta' din il-kaw\a hu me]tie[li nqisu l-e``ezzjoni preliminari ta' l-awtorità konvenuta illi tg]id illi l-moviment attur ma g]andux *locus standi in iudicio* ta]t l-art. 119 g]ax dak l-artikolu jg]odd g]all-partiti politi`i biss, u l-moviment attur ma hux partit politiku.

L-art. 119(1) tal-Kostituzzjoni essenzjalment jitfa' \ew[dmirijiet fuq l-awtorità konvenuta:

1. dak illi tara illi tin\amm "imparzjalità xierqa dwar]wejje[ta' kontroversja politika jew industrijali jew li jirreferixxu g]al *policy* pubblika korrenti"; u
2. dak illi tara illi "l-fa`ilitajiet u l-]in tax-xandir huma mqassma b'mod xieraq bejn persuni li jkunu ta' partiti politi`i differenti".

L-ewwel parti t]ares lejn il-kontroversja aktar milli lejn il-persuni jew g]aqdiet li jkollhom fehmiet differenti; it-tieni parti t]ares lejn il-persuni jew g]aqdiet li jkollhom fehmiet differenti, meta dawn ikunu partiti politi`i.

G]alhekk, g]alkemm huwa minnu illi l-partiti politi`i, meta mqabblin ma' g]aqdiet o]rajn, g]andhom po\izzjoni privile[[jata ta]t it-tieni parti tas-sub-artikolu, ma jistax jing]ad, b]al ma trid tg]id l-awtorità konvenuta f'din l-e``ezzjoni, illi l-art. 119 jolqot biss il-partiti politi`i, g]ax jitfa' fuq l-awtorità d-dmir illi tara li tin\amm imparzjalità xierqa dwar]wejje[ta' kontroversja politika jew industrijali jew li jirreferixxu g]al *policy* pubblika korrenti, ikunu min ikunu l-persuni jew g]aqdiet li jkollhom fehmiet differenti dwar dawk il-]wejje[.

G]alhekk, ladarba l-art. 119 ma jag]tix biss drittijiet so[[ettivi lill-partiti politi`i, u dan huwa xieraq g]ax il-valur

ewlieni li trid il-li[i fil-qasam tax-xandir ma humiex l-interessi tal-partiti i\da l-interess tan-nies li jkunu mg]arrfa sew dwar dak li jista' jkun ta' interess g]alihom fil-]ajja tag]hom ta' kuljum, l-e``ezzjoni preliminari tal-konvenuta ma jist]oqqilhiex li tintlaqa'.

Dan, kif rajna, ma jfissirx illi l-li[i ma tag]tix po\izzjoni privile[[jata lill-partiti politi`i, u g]alhekk ma hux me]tie[ illi dak il-bilan` bejn il-partiti politi`i li l-li[i trid fit-tqassim tal-fa`ilitajiet u l-]in tax-xandir ikun im]ares ukoll fil-ka\ ta' persuni jew g]aqdiet o]ra, b]all-moviment attur, li ma humiex partiti politi`i. Li trid il-li[i fil-ka\ tallum hu li tin\amm imparzjalità fl-g]oti ta' tag]rif dwar il-kwistjoni ta' jekk Malta g]andhiex jew le tissie]eb fl-UE.

G]alhekk l-e\er`izzju li trid tag]mel issa l-qorti huwa li tara jekk l-awtorità konvenuta qdietx kif trid il-li[i dan id-dmir tag]ha.

F'dan il-kuntest il-qorti ttenni dak li qalet fis-sentenza tal-5 ta' Settembru 2002 *in re* ***Public Broadcasting Services Ltd versus*** **Awtorità tax-Xandir** ***et***[7], illi:

… … … ir-rwol ewlieni tal-qrati fid-dritt amministrattiv huwa dak li ji\guraw li ma tonqosx il-legalità fl-g]emil mist]arre[, i\jed milli dak li jaraw li l-awtorità mist]arr[a tkun idde`idiet sewwa. Id-distinzjoni, g]alkemm wa]da fina, hija fondamentali … … …

Id-dmir ewlieni li tara li tin\amm l-imparzjalità fix-xandir qieg]ed fuq l-awtorità konvenuta, u, sakemm ma jintweriex li hemm xi wa]da mir-ra[unijiet ta' st]arri[[udizzjarju ta' g]emil amministrattiv li jag]tu lill-qorti s-setg]a u d-dmir li t]assar g]emil amministrattiv, il-qorti ma hix sejra tinda]al fil-mod kif l-awtorità taqdi d-dmirijiet tag]ha.

L-awtorità tg]id illi dan id-dmir tag]ha qieg]da t]arsu g]ax]ejjiet u g]adha t]ejji skemi ta' programmi dwar il-kontroversja fuq is-s]ubija fl-UE, u l-moviment attur kien mistieden jie]u sehem f'dawn il-programmi, fil-fatt]a sehem, u sejjer ikun mistieden jie]u sehem fi programmi li sejrin jit]ejjew u jixxandru aktar 'il quddiem.

G]alkemm jistqarr li dan hu minnu, il-moviment attur qieg]ed jilmenta g]ax l-awtorità konvenuta tg]id illi d-de`i\joni illi l-moviment ikun mistieden biex jie]u sehem f'xandiriet ]aditha u tkompli te]odha fl-e\er`izzju tad-

---

[7] ~itaz. nru 771/2002 JRM.

diskrezzjoni tag]ha, meta l-moviment jippretendi b]ala dritt illi jie]u sehem. Qieg]ed jilmenta wkoll illi l-*format* tax-xandiriet li fihom]a sehem u sejjer jie]u sehem huwa differenti minn tak ta' l-i*spots* ta' l-*MLP*, g]ax il-moviment ikun mistieden g]al xandiriet ta' dibattiti fejn le]nu jinstema' flimkien ma' dak ta' o]rajn b'fehmiet differenti, u jkun hemm *botta e risposta*, waqt illi fl-i*spots* jinstema' biss il-le]en ta' min i]ejjihom, u ma jkun hemm]add li jikkontradi`i dak li jing]ad. Barra minn hekk, l-i*spots* g]andhom kontenut vi\iv li j]alli impatt qawwi u li jkun nieqes fid-dibattiti.

Dwar jekk il-moviment attur g]andux ikun mistieden jie]u sehem f'xandiriet bi dritt jew skond id-diskrezzjoni ta' l-awtorità, fil-qadi tad-dmir tag]ha li tara li tin\amm imparzjalità, [à rajna li huma biss il-partiti politi`i li g]andhom dritt li jing]ataw sehem xieraq fit-tqassim tal-fa`ilitajiet u l-]in tax-xandir, ta]t it-tieni parti ta' l-art. 119(1) tal-Kostituzzjoni; sakemm tara li tkun in\ammet l-imparzjalità li trid l-ewwel parti ta' dak is-sub-artikolu, l-awtorità konvenuta ma hix marbuta li dik l-imparzjalità tara li tin\amm b'mod u mhux b'ie]or.

G]alhekk, il-qorti ma taqbilx mal-pretensjoni tal-moviment attur illi g]andu dritt jing]ata fa`ilitajiet u ]in ta' xandir, jew illi dawk il-fa`ilitajiet u]in g]andhom jing]atawlu b'xi mod u mhux b'ie]or.

L-awtorità konvenuta qieg]da, billi g]amlet u sejra tkompli tag]mel skemi ta' xandiriet li fihom ikunu mistiedna li jie]du sehem persuni u g]aqdiet, fosthom il-moviment attur, li g]andhom fehmiet differenti dwar jekk Malta g]andhiex tissie]eb fl-UE, taqdi d-dmir tag]ha li tara li jinstemg]u l-fehmiet differenti, u hekk tin\amm l-imparzjalità fix-xandir. Ladarba hija tal-fehma illi l-awtorità konvenuta qieg]da t]ares dan id-dmir, il-qorti ma g]andhiex tie]u fuqha setg]at u dmirijiet li huma mil-li[i fdati f'idejn l-Awtorità tax-Xandir biex tag]mel hi l-e\er`izzju li tara kif l-a]jar li tin\amm dik l-imparzjalità.

G]al dawn ir-ra[unijiet it-talbiet tal-moviment attur ma jistg]ux jintlaqg]u.

Il-qorti g]alhekk taqta' l-kaw\a billi, wara li ti`]ad ir-raba' e``ezzjoni ta' l-awtorità konvenuta, ti`]ad ukoll it-talbiet tal-moviment attur.

L-ispejje\ tar-raba’ e``ezzjoni g]andha t]allashom l-awtorità konvenuta; l-ispejje\ l-o]rajn kollha g]andu j]allashom il-moviment attur.

Giannino Caruana Demajo
Im]allef

Connie Micallef
Dep. Re[.